

Oponentský posudok
na habilitačnú prácu PhDr. Mateja Ruttkaya, PhD.
Dedina v stredoveku
(na dnešnom území Slovenska) I. časť – text
165 rkp. str.; II. časť – prílohy, tab. CXL II.
Nitra 2014

Téma: Dedina v stredoveku (na dnešnom území Slovenska)

Autor: PhDr. Matej Ruttkay, PhD.

Oponent: doc. PhDr. Dušan Čaplovič, DrSc.

1. Náročnosť spracovania riešenej problematiky práce:

Predkladaná habilitačná práca spracováva jedinečnú problematiku, často, ešte naďalej, na okraji vedeckého medievalistického záujmu, našich stredovekých dejín. Nesporne je novým, interdisciplinárnym pohľadom na dejiny stredovekej dediny s väzbou na historicko-spoločenský, kultúrny vývoj v súvekom čase.

Keďže, uvedenej téme sa doteraz, po vydaní prvého komplexného diela od A. Habovštiaka (1985), špecificky dotýkali čiastkové štúdie alebo širšie koncipované monografické práce, ktorých súčasťou bola aj stredoveká dedina resp. dedinské stredoveké osídlenie, či konkrétne výstupy z jednotlivých terénnych výskumov (komplexných, cielene zameraných resp. záchranných), boli prirodzene zvýšené nároky na spracovanie tejto problematiky na autora predkladaného habilitačného diela. Spracovanie rozsiahleho materiálu z dejín stredovekej dediny, dedinských remesiel, poľnohospodárstva materiálnej kultúry, stavebných techník a pod. kládlo na autora veľké nároky, ktorých sa analytickým a systémovým prístupom zodpovedne zmocnil. Osobitne je potrebné vyzdvihnúť nové prístupy výskumné i metodicko – teoretické, analytické a metodologické PhDr. M. Ruttkaya, PhD., ktoré smerovali ku komplexnejšiemu a celostnejšiemu poznaniu dediny, dedinských sídlisk v stredoveku na našom území, ale aj v širších súvislostiach: kultúrno – historických, geografických i časových. Náročnosť problematiky i osobitné prístupy autora zaradili túto prácu do širšieho kontextu moderného rurálneho bádania v Európe.

2. Posúdenie úrovne spracovania práce:

Predkladaná habilitačná práca má dobrú štruktúru, práca je štruktúrovaná od analýzy k syntéze. Úvodom sú prehľadne spracované aktuálne otázky a problémy výskumu stredovekej dediny, a to najmä na základe najnovších poznatkov. Treba vyzdvihnúť, že v značnej miere aj z vlastného výskumu, ktoré dlhé roky realizuje. Vyvážené a precízne sú definované ciele, ako aj predmet práce, zodpovedne a prehľadne je spracovaný súčasný stav bádania, aj v európskom kontexte, k čomu jednoznačne prispeli osobné aktivity autora v zahraničí a v medzinárodných organizáciách i aktívne

vystúpenia na podujatiach medzinárodného významu; pozornosť je venovaná aj dostupnosti rôznych druhov prameňov a používanej terminológie.

Prehľadnú a obsahovo bohatú úroveň má kapitola o vývoji dediny v časovo – priestorovom pohľade v chronologickom slede od 6. – 15./16. storočia, formy sídlisk, hospodárstva a súčastí stredovekej dediny, ako aj dôležitých dominánt stredovekého dedinského osídlenia v interakciách: dedina a kostol, dedina a hrádky, poľnohospodárskeho zázemia i charakteru obyvateľstva z hľadiska humánnej geografie stredoveku, s väzbou aj na včasný novovek. Dominantné, v rámci predloženej a používanej štruktúry, sú teoretické závery, ktoré veľmi obohacujú všeobecné poznanie dejín stredoveku v našom prostredí.

3. Prínos a úroveň výsledkov práce:

Už som sa v predchádzajúcich častiach posudku zmienil o významnom prínose habilitačnej práce pre poznanie dejín stredoveku, ktoré sú obohatené o poznanie života dedinského obyvateľstva, vývoj foriem stredovekej dediny, charakteru rurálneho prostredia a jeho prínosu k historicko – spoločenskému i hospodárskemu vývoju, rozvoju. Úroveň predkladaného diela jednoznačne obohacuje všeobecné i konkrétne poznanie dejín stredoveku v širšom kontexte, ako aj v stredoeurópskom prostredí, osobitne územia na severe, pod Karpatmi a na juhu, nad povodím Dunaja. Práca bude nesporne patriť k dielam rozširujúcich všeobecné historické poznanie o dôležitú súčasť života a vývoja v stredovekom dedinskom prostredí. Autor predkladanej habilitačnej práce sa zaslúžil aj o odovzdávanie vedeckých poznatkov praxi (napr. práce so žiakmi a študentmi škôl, výstavy doma i v zahraničí).

4. Posúdenie formálnej stránky práce (jazyk, štýl, štruktúra)

Práca aj po formálnej stránke spĺňa kritéria habilitačného diela a svojim jazykom, štýlom a štruktúrou dokazuje vyváženosť kvality formy s jej jedinečným obsahom.

5. Explicitne vyjadrený návrh na udelenie (resp. neudelenie) vedecko – pedagogického titulu docent

Habilitačná práca je pozoruhodnou a jedinečnou syntézou pre poznanie stredovekej dediny nielen na území dnešného Slovenska, ale aj v širšom stredoeurópskom priestore a kontexte. Rieši problematiku v predporozumení v širších historických súvislostiach, najmä s využitím výsledkov rozsiahlych archeologických výskumov, na mnohých sa osobne podieľal. Ide o uznávaného bádateľa dejín stredoveku – osobitne archeológie stredoveku – s veľkým medzinárodným renomé. Predloženou prácou i pedagogickou činnosťou dokladá nadštandardné plnenie požadovaných kritérií. K týmto výsledkom sa dopracoval cieľavedomou a systematickou prácou v teréne i na pracovisku využívajúc moderné interdisciplinárne metódy.

Odporúčam, aby mu po úspešnej obhajobe, v súlade so zákonom č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a Vyhlášky Ministerstva školstva SR č. 6/2004 v znení neskorších predpisov bol udelený v študijnom odbore 2. 1. 25. archeológia vedecko – pedagogický titul „Docent“.

Bratislava 20. 04. 2014

doc. PhDr. Dušan Čaplovič, DrSc.